

PAPER DETAILS

TITLE: METAL KILININ SANATSAL ALANDA YENIDEN VAR OLUSU: BİR SOSYAL İNOVASYON OLABİLİR Mİ?

AUTHORS: Nesrin YESİLMEN,Gülsen KAYA OSMANBASOĞLU

PAGES: 263-274

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1212140>

METAL KİLİNİN SANATSAL ALANDA YENİDEN VAR OLUŞU: BİR SOSYAL İNOVASYON OLABİLİR Mİ? THE PRE-EXISTENCE OF METAL CLAY ON THE SCOPE OF ART: CAN BE A SOCIAL INNOVATION?

Nesrin YEŞİLMEN

Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Takı ve Tasarım Bölümü
Asist. Prof., Mardin Artuklu University, Faculty of Fine Arts, Department of Jewelry Design

nesrinyesilmen@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8179-9728>

Gülşen KAYA OSMANBAŞOĞLU

Doç. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bölümü
Asist. Prof., Ankara Social Science University, Department of Politics and Social Science

gulsen.kaya@asbu.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1793-717X>

Atıf/Citation

Yeşilmen, N, Kaya Osmanbaşoğlu G. (2020). “Metal Kilinin Sanatsal Alanda Yeniden Var Oluşu: Bir Sosyal İnovasyon Olabilir Mi?”. *Sanat Dergisi*, (36), 263-274.

Araştırma makalesi/Research article

Doi: <http://doi.org/10.47571/ataunigsfd.772596>

Öz

Bu çalışma, sosyal inovasyon ve sosyal girişimcilik kavramlarını açıkladıktan sonra teknolojik yenilikler ile farklı sanatsal yaklaşımların bir araya getirilmesinden sosyal inovasyon örneği oluşturulabilir mi sorusuna metal kili örneği üzerinden cevap aramaktadır. Bu yapılırken, sosyal inovasyonun yenilik ile toplumsal faydayı bir araya getiren yanı irdelenecek ve yenilikçi sanatsal yaklaşımlardan bir tanesi olarak metal kilinin sanatsal alanda kullanılmasının nasıl bir toplumsal faydaya dönüştürülebileceği incelenecektir. Sosyal inovasyon kavramının sanata yansımaları son yıllarda dünya literatüründe yer bulmaya başlamış fakat Türkiye’de yer alan literatürde ihmal edilen bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir asır önce takı denince akla ilk gelen malzemeler değerli madenler ve değerli süs taşları olurken 21. yüzyıla gelindiğinde bu bakış açısının değiştiği görülmektedir. Malzeme ve

Abstract

After explaining the concepts of social innovation and social entrepreneurship, this study seeks to answer the question by metal clay sample whether social innovation can be created by combining technological innovations with different artistic approaches? In this process, the aspect of social innovation, which brings innovation and social benefit together, will be examined and as an innovative artistic approach, it will be examined how the use of metal clay in artistic field can be transformed into a social benefit. Reflections on art of the concept of social innovation has begun to find a place in world literature in recent years, but is located in an area neglected in the literature in Turkey emerges.

A century ago, when the word jewelry was mentioned, the first materials that come to mind were precious metals and precious ornamental stones, while it is seen that this perspective has changed in the 21st century. The discourse

teknik geri plana atılmış takının söylem dili daha önemli hale gelmiştir. Kültürel mirasın sanatsal düzeyde korunmasının ve dönüştürülmesinin bir aracı olarak metal kilinin kullanım alanındaki yeniklerin, sosyal inovasyon kavramı ekseninde incelenebileceği önerilmektedir. Ayrıca çalışmada metal kili ve geleneğimizin bir parçası olan nakışların bir arada kullanıldığı takılardan örnekler verilecektir.

Anahtar kelimeler: Sosyal İnovasyon, Metal Kili, Sanat, Takı

language of jewelry has become more important, with the material and technique in the background. It is suggested that the use of metal clay as an agent of the preservation and transformation of cultural heritage at the artistic level can be examined under the axis of the concept of social innovation. Besides, in the study, examples of jewelry in which metal clay and embroidery, which is a part of our tradition, are used together will be given.

Key words: Social Innovation, Metal Clay, Art, Jewelry

Giriş

Metal kilinin sanatsal alanda yeniden var oluşunun bir sosyal inovasyon olup olmadığının inceleneceği bu çalışmada, öncelikle sosyal inovasyon ve sosyal girişimcilik kavramlarının kısaca açıklaması yapıldıktan sonra, sanat alanında dünya üzerinde yapılan sosyal inovasyon uygulamalarına kısaca değinilecektir. Sonrasında, metal kilinin sanatsal alanda kullanımının bir sosyal inovasyon olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği araştırılacaktır.

İnovasyon ilk etapta daha teknoloji tabanlı yeniliklere işaret etse de, gittikçe literatürde önemli yer bulan sosyal inovasyon kavramı, Mulgan'ın ifadesiyle (2006: 146) sosyal ihtiyaçların karşılanması motivasyonu ile yapılan yenilikçi faaliyet ve hizmetleri işaret etmektedir. Bu tanım, toplumsal sorunların çözümüne yönelik geliştirilen yöntem ve araçları da içermektedir. Burada kritik olan noktalardan bir tanesi, kâr amacı güdüp gütmeme üzerine yoğunlaşmaktadır. Kimi düşünürler kâr amacı gütmemeyi sosyal inovasyon için bir *sine qua non* (olmazsa olmaz) olarak görürlerken, diğer taraftan kimi bilim insanlarına göre de pozitif yönde ve kayda değer toplumsal etki yaratması koşulu ve toplumsal sorunlara dokunma motivasyonu ile yapılan faaliyet ve süreçler sosyal inovasyon bağlamında ele alınmaktadır. Zira bu makalede de benimsenen ikinci görüşün önemsendiği prensiplerden bir tanesi de sürdürülebilirliktir. Sosyal inovasyon faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için finansal anlamda kendi kendine yeterli olacak biçimde tasavvur edilmesi istenen bir özellik olarak görülebilir.

Sosyal inovasyonu kim yapar? Sorusu da kendi içinde önem taşıyan bir sorudur. Zira sosyal girişimci olmadan sosyal inovasyon olmaz. Sosyal girişimci, sorunu tespit eden, bu sorun ekseninde yenilikçi fikir geliştiren ve bu fikri ürüne ya da çıktıya dönüştürdükten sonra piyasa ile buluşmasını sağlayan kilit kişidir. Literatüre bakıldığında, sosyal girişimci kendisinin ticari aktivite ile iştigal edip etmediğinden bağımsız olarak, toplumsal sorunların çözümüne katkı sunan ve toplumsal değişime destek olarak sosyal inovasyonu kullanan kişi olarak görülmektedir (Martin ve Osberg, 2007'den akt. Nicholls, 2010: 611). Her ne kadar başlarda sosyal girişimcilik kâr amacı gütmeyen işlerle ilintilendirilse de Lasprogata ve Cotten'e göre; zaman içinde bu kavram daha kapsamlı olarak ele alınmaya başlanmıştır (2003: 67). Leadbeater sosyal girişimcinin "sosyal" olma boyutlarını açıklarken, bu aktivitenin sosyal kabul edilmesi

için iyi hissetme ve refahın artırılması, ilişkiler, güven gibi sosyal kapital formlarının kullanılmasını ve kimi zaman lokal olma ve coğrafi özellikleri barındırma gibi özellikler taşıdığını ifade etmiştir (1997: 11). Sosyal inovasyon, toplumsal meselelerin çözümüne yönelik farklı süreçler, fikirler ya da yöntemler geliştirirken, sosyal girişimci ise bu yenilikleri pazar ile buluşturan kişidir.

Sosyal inovasyon kavramının sanata yansımaları da son yıllarda dünya literatüründe yer bulmaya başlamış fakat Türkiye’de yer alan literatürde ihmal edilen bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal inovasyonun yalnızca sosyoekonomik alanla ilişkili olmadığını öne süren Tremblay ve Pilati (2013: 69-72), yaratıcı sektörlerde de sosyal inovasyonun oldukça doğru biçimde oluşturulup, uygulanabileceğini öne sürmüştür. Montreal’de yer alan Tohu bölgesini örneklem olarak seçen Tremblay ve Pilati, kişilere aidiyet veren fakat ekonomik açıdan geri kalmış kültürel alanların aynı zamanda gelir getirici faaliyetlerle buluşturulmasının ve yaratıcı sınıfların ilgisine mazhar olacak biçimde yeniden tasarlanmasının önemli olduğuna vurgu yapmışlardır (2013: 69-72). Her yıl 5000 civarında kişinin katıldığı, sanatsal faaliyetlerin sergilendiği, kültürel etkinliklerin düzenlendiği ve bölge sakinlerinin de sanatsal yetenekleri ve katılımları ile Tohu, bir yaratıcılık ekosistemi oluşturarak aynı zamanda ekonomik geri kalmışlık ile sosyal inovasyon ekseninde mücadele etmiş ve derin kültürel farklılıkların toplumsal entegrasyon yolu ile yatıştırılmasını sağlamıştır (Tremblay ve Pilati, 2013: 74). Mumford ise 2002 yılında yayınlanan eserinde, sanat ile ilgilenenlerin ve sanat öğrencilerinin sosyal inovasyon kavramına aşina olmadıklarından hareketle, Benjamin Franklin’in sanatının sosyal inovasyon alanı ile ilişkisine değinmiştir. Mumford, Franklin’in toplumsal ihtiyaçları tanımladıktan sonra, kolay uygulanabilir stratejiler geliştirdiğini ve geliştirdiği ürünlerin ya da yaratıcı çalışmaların yeni bir sosyal ilişki ya da kurumsal yapının gelişmesine ya da doğrudan toplumsal bir etki oluşturmaya neden olduğunu belirtmektedir (Mumford, 2002: 24). Franklin’in geliştirdiği on yenilikten biri olarak incelenen, metal para yerine kâğıt paranın düşünülmesi ve tedavüle sunulması, farklı materyallerden yeni ürünlerin geliştirilerek sosyal inovasyon yapılmasına güzel bir örnektir (Mumford, 2002: 259). Greene 1995 yılında yaptığı çalışmada, sanat dallarının toplumsal farklılıkları anlamada, toplumun ön kabullerini ya da tabularını dönüştürmede ve kültürel değerlerin yeni nesillere aktarımında önemli bir rol oynadığını belirtmiş ve sanatın yeni türlerin, yeni öğelerin ve yeni materyallerin farklı sunumlar geliştirilmesi yolu ile toplumsal dönüşüme yardımcı olduğunu vurgulamaktadır (1995:9). Bu makalede ortaya konan hali ile sanatçı yenilikçi yorumların aynı zamanda bir kültürel mirası koruma ve geçmişten kopuşu önleme aynı zamanda ekolojik ve sürdürülebilir bir sanat anlayışının geliştirilerek, doğa dostu yöntemlerin geliştirilmesi bağlamları açısından sosyal inovasyon olarak yorumlanabileceği öne sürülmektedir.

1. Sanatta Yenilikçi Yorumlar

Kemik ve taşlarla başlayan takının serüveni, kullanıldığı toprakların kültür ve medeniyetine göre şekillenerek bugün tarihsel belge niteliği taşıyan bir çeşit kültür aktarıcısı olmuştur. Kazılarda elde edilen buluntulardan takıların statü, büyü, tılsım, ayin, ritüel, korunma ve süslenme gibi çeşitli nedenlerle kullanıldığı görülmektedir. Özellikle antik dönemlerde takılar statü ve kimlik belirleyici olarak önemli rol

oyunmuşlardır. Örneğin “Halifeler ya da hükümdarlar çeşitli mühür yüzükler yaptırarak bunları gerektiğinde kullanmışlardır. Mühür işlevi gören hükümdar yüzükleri, onu taşıyan kişinin sahip olduğu siyasi iktidarı, gücü ve hâkimiyeti sembolize etmiş; hükümdar yüzüğü/mühür yüzük, hükümdarlık alâmetlerinden biri olarak kabul edilmiştir” (Oruç, 2017: 342). Ancak bugüne gelindiğinde teknolojik yenilikler ve farklı sanatsal yaklaşımlarla birlikte takının salt süslenmekten ya da statü simgesinden öte bir boyut kazandığı söylenebilir. Bu bağlamda takıda kullanılan malzeme ve teknik çeşitlilik geleneksel yöntemlerin dışına çıkabilmiştir. Böylece takı bir çeşit sanat aracı olarak görülebilmekte ve kavramsal bir boyut kazanabilmektedir.

Bir asır önce takı denince akla ilk gelen malzemeler değerli madenler ve değerli süs taşları olurken 21. yüzyıla gelindiğinde bu bakış açısının değiştiği görülmektedir. Malzeme ve teknik geri plana atılmış takının söylem dili daha önemli hale gelmiştir. Takıda anlatıyı güçlü kılabacak keçe, ip, plastik, kemik, organik ve inorganik malzemeler bir alternatif oluşturmıştır. Her ne kadar klasik ve geleneksel takı yapım yöntemleri devam etse de sanat alanındaki kırılmalar ve değişen sanat algısı takıyı etkilemeyi başaramamıştır.

Kerry Howley alternatif malzeme ve geleneksel etkilerle takı yapan çağdaş takı sanatçılarından biridir. Çalışmaları gümüş, altın ve demir gibi alışagelmış malzemelere gönderme yapmaktadır. Takılarında insan saçını kullanan sanatçı, formlarında geleneksel süsleme sanatlarında bulunan desenlerden esinlenmektedir. Takının merkezinde bulunan “hatayı” motifi geleneksel İslam sanatlarında kullanılan önemli motiflerden biridir (Görsel 1). Sanatçı saç telinden yapmış olduğu çalışmalarla bedenimizin bir parçası iken hoşlandığımız ve gurur duyduğumuz bir şeyin bedenden ayrılınca sevimsiz ve iğreti bir hal alma durumunu-kullanmıştır. Atık saç telleri aşına olduğumuz geleneksel motiflerle birlikte tekrar albenisi olan sevimli bir malzeme gibi gösterilmeye çalışılmıştır (Kerry Howley, Erişim Tarihi: 15.06.2019).

Görsel 1. Kerry Howley’e ait Saç Telleri Kullanılarak Yapılmış Kolye

Xiaodai Huang’da takılarında alternatif malzeme kullanan önemli sanatçılardan biridir. Ulusal ve uluslararası platformlarda önemli sergilerde yer alan sanatçı takı alanında yapılan birçok yarışmada derece almayı başarmıştır. Huang mekanik estetik bir

yaklaşım ile zihninde oluşturduğu biyolojik mücevherleri, üç boyutlu yazıcıları kullanarak üretmektedir. Sanatçı takılarını, çevre kirliliğine dikkat çekmek için yaptığını ifade etmektedir (Xiaodai Huang, Erişim Tarihi: 07.09.2020). Reçine, plastik, altın ve süs taşlarını bir arada kullanan sanatçı takı sanatında alternatif bir söylem oluşturabilmiştir (Görsel 2).

Görsel 2. Xiaodai Huang'a Ait Broş, 2016

Paula Isola ise takılarında porselen ve kâğıt kullanımı ile dikkat çeken sanatçılardandır. Takı tasarımı, grafik, fotoğraf ve seramik alanlarında aldığı eğitimleri takı alanında tek bir potada eriterek, kendine ait bir takı dili oluşturmuştur. Farklı malzemeleri bir arada kullandığı takıları ulusal ve uluslararası takı platformlarında sergilenmektedir (Görsel 3).

Görsel 3. Paula Isola'a Ait Broşlar, 2018

1.1. Takıda Alternatif Malzeme Olarak Metal Kili

Takılar, bir çeşit endüstri ürünü ve yatırım aracı olarak görülürken 21. yüzyılda sanat alanında sıkça kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılan takılarda malzeme sınırı ortadan kalkmış, değişik ve yeni malzeme denemelerinin sayısı artmıştır. Bu yüzyılın yeni takı malzemelerinden biri de metal kileridir. 90'lı yılların başında Mitsubishi Materials Japonya'da kurdukları bir son teknoloji fabrikada mikroçiplerde kullanılmak üzere yüksek oranda rafine edilmiş altın üretmeye başlamışlardır. Konunun uzmanı olan Dr. Morikawa, üretilen bu altının daha farklı yerlerde de kullanılabileceği düşüncesinden yola çıkarak metal kilinin bulunmasındaki ilk adımı atmışlardır. Metal kili ile neredeyse 5000 yıllık geçmişe sahip metal işleme tekniklerini bir kenara bırakarak tıpkı seramik kili gibi elle şekillendirme olanağı sunmaktadır ve bu takı sanatı için büyük bir buluştur (McCreight, 2006: 7). Metal kili içerisinde metal tozu, saf su ve organik bağlayıcılar bulundurmaktadır. Metal hamuruna dönüşen içerik ile elle ya da kalıplarla her şekil verilebilmektedir. Metal kileri, üç boyutlu şekillendirme yapılabilen diğer bütün kiler gibi birçok yöntemle modle edilebilir. Şekillendirme yapmak için metal kilinin farklı formlarından yararlanılabilir. Metal kileri, plastik formda, şırınga içinde, pasta şekline kullanılabilmektedir. Hatta metal kili kütle halinde kurutulduktan sonra bir taş ya da ağaç gibi oyulabilmektedir. Metal kilinin plastik hali en yaygın kullanım şeklidir. Çünkü plastik kıvamda olan kil elle şekillendirilmeye en uygun haldedir. Yuvarlanabilir, rulo yapılabilir, kesilebilir, ekleme-çıkarma yapılabilir ve doku verilebilir (Görsel 2- 3)

Görsel 4-5. Plastik ve Sıvı Kıvamda Metal Kili Örnekleri

Her sanat alanında olduğu gibi metal kili ile de çalışırken bazı özel el aletleri ve ekipmana ihtiyaç duyulmaktadır (Görsel 4). Ancak metal kili ile çalışmanın en büyük avantajlarından biri çok ufak bir alanda bile çalışılabilmesidir. Küçük bir oda ya da aile odasının bir köşesi çalışma alanınız olabilmektedir. Önemli olan çalıştığınız ortamın çok kuru olmaması ve çeşitli iklimlendirme cihazlarının çalışmıyor olmasıdır. Ayrıca iyi bir aydınlatma ve havalandırma metal kili için önemlidir.

Görsel 6. Metal Kili İle Takı Yapımında Kullanılan Malzemeler

Metal kili ile takı yapılırken en önemli ekipman metal kili fırınlarıdır. Metal kili fırınlarının maksimum 1100 C ısıya ulaşabilmesi gerekmektedir. Piyasada bulunan, seramik ve cam sanatında da kullanılan çok sayıda ufak fırınlardan biri metal kilinin pişirilmesi için yeterli olacaktır (Görsel 5).

Görsel 7. Metal Kili Fırını

2000’li yılların ardından dünyada hızla yayılmaya başlayan metal kili takıda sıkça tercih edilen bir malzeme olurken ülkemizde bu malzemeyi kullanan çok az sayıda sanatçı bulunmaktadır. Malzemenin seri üretime uygun olmaması ve tamamen elle şekillendiriliyor olması tercih edilmeme nedenlerinin başında gelmektedir. Genellikle tek ve tasarım takılar yapmayı tercih edenler tarafından kullanılmaktadır. Fatma Nur Bayraktar ülkemizde metal kilini tercih eden sanatçı ve eğitimcilerden biridir. Halen Metal Killeri, Mücevherde Mum Modelaj ve Cam Mineleme alanlarında atölye programlarını sürdürmekte, koleksiyonlar tasarlayıp üretmekte, sergiler düzenlemekte

ve danışmanlık yapmaktadır. Bayraktar akademik eğitimine Altınbaş Üniversitesi Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans Programı'nda devam etmektedir (Metal Kili ile Uygulamalı Takı Tasarım Atölyesi, Erişim Tarihi: 07.09.2020). Takılarında metal kili ile birlikte mine tekniğini tercih etmesi ile dikkat çeker (Görsel 8).

Görsel 8: Fatma Nur Bayraktar'a ait Metal Kili ve Mine Kullanılarak Yapılmış Takı

1.2. Metal Kilinden Sosyal İnovasyona

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Anadolu zengin bir kültür oluşturmuş bunun sonucu olarak yaşam biçimlerinin ve geleneklerin aktarılmasında önemli yere sahip olan el sanatları ortaya çıkmıştır. El sanatları halkların günlük yaşantısının bir göstergesi ve aktarıcısı olarak kullanılmıştır. *“İnsanlar ilk olarak örtünmek, korunmak ve beslenmek amacıyla el sanatlarının ilk örneklerini ortaya koymuşlardır. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişim gösteren el sanatları; ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hale gelerek ‘geleneksel’ vasfını kazanmıştır”* (Hünerel ve Er, 2012: 181). Geleneksel olarak kültürümüzde var olan ve bugün kaybolmaya yüz tutmuş birçok el sanatımız bulunmaktadır. Halı -kilimler, çiniler, takı teknikleri, iğne oyları, nakışlar ve danteller bu sanatlardan sadece birkaçıdır. Geçtiğimiz 20 yıla kadar neredeyse her genç kızın çeyizinde bulunan ve her evde kullanılan bu el sanatları ürünleri, günümüzde teknolojinin gelişimi, değişen hayat standartları ve kültürel algı değişiklikleri nedeni ile kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu bağlamda metal kili ile kaybolmaya yüz tutmuş el sanatlarının birlikteliği sosyal inovasyon örneği olarak verilebilir. Bu yöntem ile sanatsal ürünler kültürel mirasın taşıyıcısı olarak öne çıkmakta ve geçmişten kopuşun önüne geçmektedir. Modernleşmenin artması ile gelişen yaşam standartlarına paralel olmayacak şekilde depresyon oranları artmış, kişilerin aidiyet duyguları zayıflamıştır. Bir iki nesil arasında iletişim kurmak güçleşmiş, kişilerin kültürel mirasları ile farkındalıkları ve sahiplenicilikleri azalmıştır. Bu makalede öne sürülen yöntem ile kişilerin kültürel aidiyetlerinin güçlenmesi ve geçmişten bugüne sanatsal ürünlerin inovatif bir dizayn ve son ürün ile taşınması sağlanacaktır.

Konunun sosyal inovasyon alanına uygun başka bir boyutu ise sürdürülebilirliği ve çevre dostu üretim sürecidir. Günümüzde çevresel kaynakların hızla kirletilmesi ve yeniden kullanma eğiliminin yeterince benimsenmemesi başka bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Temiz ve çevreye duyarlı üretim süreçlerinin geliştirilmesi, yeniden kullanma yolu ile sanatsal değerlerin günümüze yenilikçi yöntemlerle aktarılması önem taşımaktadır. Bu makalede öne sürülen yöntem ile çevreye zararlı maddeler üretim süreçlerinin dışında tutulmaktadır. Metal kili kolay işlenebilmesinin yanı sıra farklı malzemelerle kullanılarak sanatta alternatif bir dil oluşturmaktadır. Bu malzemeler sanatçının hayal gücüne ve tasarım yöntemine göre değişebilmektedir. Bu çalışmada ise metal kili ve geleneğimizin bir parçası olan nakışların bir arada kullanıldığı takılardan örnekler verilecektir.

Metal kili ile birlikte kanaviçe nakışların kullanıldığı takı serisi Bellek Serisi olarak adlandırılmıştır. Bu seride, günümüzde terk edilmeye yüz tutmuş, eskiden evlerin vazgeçilmezi olan nakış, çağdaş sanatta kültürel bir bellek oluşturmak amacı ile yeniden kullanılmıştır. Nakışlar, örf, gelenek ve anelerimizin, renkler ve ipliklerle aktarılmış halidir. Nice annelerin kızları için, her zorluğa ve yokluğa rağmen ilmek ilmek işlediği nakışların her biri ayrı bir dünyayı ve ayrı bir hikâyeyi anlatır. Nakışlar annenin evladına öğüdü ve mirasıdır. Sanatçı ise metal kili ile elde ettiği tasarımlarında bir yaşanmışlığı olduğu ve geçmişin aktarıcısı olduğu için daha önceden kullanılmış, sandıklarda çürümeye terk edilmiş nakışları kullanmıştır (Görsel 6).

Görsel 9. Nakış Kullanımına Ait Örnekler, Nakışlı Parçalar, Perçin, Metal Kili, 2018

Eski ve hikâyesi olan kanaviçeler desenlerin yoğun olduğu kısımlardan kesilerek birleştirilmiştir. Ardından reçinenin bağlayıcı ve saydam özelliğinden yararlanılarak metal kili ile birleştirilmiştir (Görsel 7).

Görsel 10. Metal Kili ve Nakış Birlikteliğinde Kolye Tasarımı, Metal Kili, Reçine ve Nakış Parçaları, 2018

Metal kili ile kullanılan reçine kuruduktan sonra hava ile teması olmadığından çürümek üzere olan nakışların korunmasında önemli rol oynamaktadır. Saydam ve şeffaf olması ise nakışları her ayrıntısına kadar görünür kılmaktadır (Görsel 8). Böylece takıyı kullanan kişi nakışlarla bir bağ kurabilmektedir. Aşına olduğumuz nakışların gerçek kullanım alanının dışında farklı bir şekilde kullanılmış olması tasarımı özel kılan nedenlerden biridir.

Kültürel miras denince akla büyük ölçekli ulusal ve uluslararası projeler vasıtası ile bir takım kadim kültürel öğelere sahip çıkılması akla gelmektedir. Oysa kültürel mirasa sahip çıkmanın birden fazla yolu bulunmaktadır. Devlet ya da uluslararası güdümlü projelerin yanında, mikro ölçekte başlatılacak ve yaygınlık kazanması sağlanacak inisiyatiflerin desteklenmesi bu minvalde önem taşımaktadır.

Görsel 11. Metal Kili ve Nakışların Birlikte Kullanıldığı Kolye Ve Yüzük Örneği, Metal Kili, Reçine, Perçin, 2018

Sonuç

Toplumsal meselelerin çözümüne yenilikçi bir çözüm üretme fikrine dayanan sosyal inovasyon kavramı, dünyada gittikçe önemsenen bir alan olarak karışımıza

çıkılmaktadır. Sağlık, spor, eğitim, göç, şehirleşme, mimari ve tasarım gibi alanların kapsamında incelenen bu kavramın, bahsedilen alanların ötesine taşarak, sanat alanında da anlam bulduğu öne sürülebilir. Şehirlerin sanat dostu olarak tasarlanmasından, sanatta yeni malzemeler kullanılmasına kadar birçok konu uluslararası literatürde sanat alanında sosyal inovasyon olarak kabul görmeye başlamıştır. Ne var ki ülkemizde bu yaklaşım henüz yeterince çalışılmamıştır. Kültürel mirasın bir taşıyıcısı olarak kabul edilen sanatın, yenilikçi ve ekolojik üretim metotları ile geleneğin harmanlanarak yeni ürünlere dönüştürülmesi bu bağlamda önemli bir yeniliktir. Geleneğin geleceğe taşınarak, kaybolmasının önlenmesi ve geleneksel kullanım alanlarının dışına taşınarak, metal kili ile reçine içine hapsedilmiş motiflerin ileriki jenerasyonlara aktarımı bu anlamda önemli bir sosyal inovasyon alanı olmaya adaydır. Gelecekte farklı üretim yöntemlerinin harmanlanması ile çeşitlenebilecek olan bu durum, sanatın kültürel mirasa özgün ve inovatif yöntemlerle sahip çıkmasının bir örneği olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Greene, M. (1995). *Releasing The Imagination: Essays on Education, The Arts, and Social Change*. Jossey-Bass.
- Hünerel, Z. S., & Er, B. (2012). “Halk Kültürünün Tanıtılmasında El Sanatlarının Yeri ve Önemi”. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 179-190.
- Lasprogata, G. A., & Cotten, M. N. (2003). “Contemplating Enterprise: The Business and Legal Challenges of Social Entrepreneurship”. *Am. Bus. LJ*, 41, 67.
- Leadbeater, C. (1997). *The Rise of The Social Entrepreneur* (No. 25). Demos.
- Martin, R. L., & Osberg, S. (2007). *Social Entrepreneurship: The Case for Definition*.
- McCreight, T. (2006). *PMC Decade: The First Ten Years of Precious Metal Clay*. Hong Kong: Brynmorgen Press.
- Mulgan, G. (2006). “The Process of Social Innovation. Innovations: Technology, Governance, Globalization”, 1(2), 145-162.
- Mumford, M. D. (2002). “Social Innovation: Ten Cases from Benjamin Franklin”. *Creativity Research Journal*, 14(2), 253-266.
- Nicholls, A. (2010). “The Legitimacy of Social Entrepreneurship: Reflexive Isomorphism in a Pre-Paradigmatic Field”. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 34(4), 611-633.
- Oruç, Z. (2017). “Selçuklularda Bir Hâkimiyet Alâmeti Olan Mühür-Yüzük ve Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54).
- Tremblay, D. G., & Pilati, T. (2013). “Social Innovation Through Arts and Creativity. The International Handbook on Social Innovation: Collective Action”, *Social Learning and Transdisciplinary Research*, 67-79.

İnternet Kaynakça

<http://www.kerryhowley.co.uk/index.php?pageid=2>, (Erişim Tarihi: 15.06.2019).

Xiaodai Huang, <https://klimt02.net/jewellers/xiaodai-huang>, (Erişim Tarihi: 07.09.2020).

Metal Kili ile Uygulamalı Takı Tasarım Atölyesi,
https://www.istanbultasarimmerkezi.org/metal-kili-ile-uygulamali-taki-tasarim-atolyesi_L48.html, (Erişim Tarihi: 07.09.2020).

Görsel Kaynakça

Görsel 1. <https://artstormer.com/2011/09/10/chest-hair-jewelry-by-kerry-howley/>, (Erişim Tarihi: 15.06.2019).

Görsel 2. <https://klimt02.net/jewellers/xiaodai-huang>, (Erişim Tarihi: 07.09.2020).

Görsel 3. <https://klimt02.net/jewellers/paula-isola>, (Erişim Tarihi: 07.09.2020).

Görsel 4-5. Nesrin Yeşilmen Kişisel Arşivi

Görsel 6. Nesrin Yeşilmen Kişisel Arşivi

Görsel 7. Nesrin Yeşilmen Kişisel Arşivi

Görsel 8. https://www.istanbultasarimmerkezi.org/metal-kili-ile-uygulamali-taki-tasarim-atolyesi_L48.html, (Erişim Tarihi: 07.09.2020).

Görsel 9. Nesrin Yeşilmen Kişisel Arşivi

Görsel 10. Nesrin Yeşilmen Kişisel Arşivi

Görsel 11. Nesrin Yeşilmen Kişisel Arşivi